

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sobne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Ne tako naprej, ljubi slovenski naši poslanci!

(Izvirni dopis iz Dravinjske doline.)

V petek 6. t. m. je bila važna seja v držav-
nem zboru. Šlo je za novo dačne postavo
in zlasti za to, ali se naj zemljiščni davek za na-
prej pobira po odstotkih določenega čistega
dohodka, ali pa, kakor dozda po zadetkih
določenega davka. Dozda je vlada računala
tako, da je rekla: Toliko milijonov moramo dobiti
zemljiščenega davka, toraj mora v primeri vsaka
dežela toliko in toliko prevzeti, to je davek po
zadetkih (kontingentiranje). Odbor za vrvanje
zemljiščenega davka, po večini iz naše stranke, je
pa predlagal, da se ima davek po odstotkih
pobirati, t. j. da mora poprej po vcenitvi čisti
dohodek zemljišč določen biti, potem se odmerijo
odstodki, ki se bodo kot zemljiščni davek pla-
čevali. To je še najpravičnejše. Vlada bi se naj
ravnala po tem, kolikor se od zemljišč plačati
zamore, ne pa po tem, kolikor od zemljišč imeti
hoče. V omenjeni seji je s 155 glasovi proti 130
padel predlog odborove večine, ki je hotela, da
se davek zanaprej po odstotkih pobira. Da je
ta predlog padel, krivi so tudi sloven. poslanci
naši, katerih eden je glasoval z nasprotno stranko,
dveh pa v zbornici ni bilo. Volilci pač zamoremo
terjati, da se gg. poslanci v tako važnih rečeh,
kakor je zemljiščni davek, ne cepijo od naše ve-
čine državnega zbora, še bolj pa, da se zborovanja
udeležijo ter javno izpovejo, zakaj drugače nego
tovarši glasujejo. Tedaj, ne tako naprej!

Gospodarske stvari.

Ukaz vsem občinam zastran izdajanja potnih
listov za živino.

Visoko c. kr. namestništvo je z odlokom
13. t. m. št. 541, ukazalo, da se za naprej potni
listi za živino (Viehpassse) smejo le izdajati,
ako se je občinski predstojnik prepričal, da je
živina, za katero se potni list potrebuje, na j-

manje deset dni vlasti prosilca bila. To tedaj
naznanjam z dostavkom, da bi se vsaki občinski
predstojnik, kateri bi ta ukaz zanemarjal, oostro
kaznovati moral.

Maribor dne 26. prosinca 1880.

C. kr. okrajni glavar: Seeder.

Oves ali zob.

Čestitim bralcem „Slov. Gospodarja“ pri-
nemo dnes objavljati gospodarske črtice o vseh
naših žitnih rastlinah. Ove črtice bodo mogoče
kratke, iz najboljših knjig posnete in zmiraj po
slededej lestvici razvrstene. Začnemo z ovsem,
ker ta rastlina je prva, ki pride spomladi pod
zemljo!

Zgodovina. Staroslavni narodi: Rimljani,
Grki, Egipčanje, Judje itd. niso poznali ovsa. Svo-
jim konjem polagali so ječmen. Rimski pisatelj
Plinij starejši, ki je l. 79. po Kristusovem rojstvu
bil zasut in usmrten, ko je gora Vezuv začela
ogentj in lavo bljuvati, omenja prvi, da so oves
pridelovali kmetje v Galiji (danešnjem Francos-
kem) in Germaniji (sedanjem Nemškem). To rast-
lino so toraj bržčas prvi iz svoje pradomovine ob
Himalajskem gorovju v Evropo seboj prinesli stari
indo-evropski narodi: Kelti, Germani in Slovani.
Sejejo sedaj oves po vsej Evropi, v vseh delih
sveta. V Avstriji ga pridelajo na leto po 60 mili-
jonov hektolitrov, na Štajerskem 1,328.489. Raz-
ne zvrsti. Slovenci sploh imenujemo to rastlino:
oves, Hrvatje: zob, ter razločujemo dve zvrsti:
1. navadni, latovičasti oves (*Avena sativa aristata*,
Rispenhafer) in 2. banderasti ali turški oves (*Avena*
orientalis, *Fahnenhafer*). Navadni oves je najboljši.
Poznamo od njega dve podzvrsti: beli in črni oves;
zraven imenujejo še noveji čas mnogo odrodov
različne domovine in imena, n. pr. sibirski, an-
gleški itd. oves. Teža: 31—45 kilo pri hekto-
litru. Kaljivost semenska: 2—3 leta. Pod-
nebje. Navadni oves stori povsod, banderasti ali
turški pa le v bolj toplih deželah in legah; za
visoke in mrzle hribe ne velja, med tem ko na-
vadni oves pretrpi najhujši mrz in ga zato tudi

najdemo v najvišjih pa tudi najsevernejših legah in deželah. Zemljišče: mu je vsako prav, če le ni uže preveč izpito. Kolobar. Navadno ga sejejo kmetovalci na eno njivo kot najposlednji sadež, stoji toraj v gospodarstvenem kolobarji kot končna rastlina. Sicer ga sejejo v ledino, praho, za okopavnimi (krompirjem) in sočivnimi (grah) rastlinami, za pšenico, ržjo in ječmenom. Oves stori tudi v ovsenišči, vendar najbolj obrodi za korenstvom in deteljo. Gnojenje: Oves ne gladi tako po gnoji, kakor druge rastline, vendar ga povrača kmetovalcu z obilnimi pridelki. Priprava. Za okopavnim sadežem zadostuje enkrat orati, za žitom je pa treba še druge brazde. Jeseni se tedaj strnišče prevrže, da njivo mraz prešine. Spomladi se potem znova preorje in poseje. Drugo oranje kaže ondi, kder je dosti plevela; če pa tega ni, tedaj tudi velja njivo povlačiti in seme pod zemljo spraviti mogoče rano. Kder sejejo z mašino, ondi je treba poprej dobro povlačiti in po storjenej sejatvi z valjarjem zemljo stlačiti. Sejatev se prične rano spomladi, brž ko je zemlja osehñjena. Na hektaro se poseje z roko 3—4, z mašino 2—3 hektolitrov semena. To se ima vsejati mogoče globoko, 5—7 centimetrov. Prikaže se plevela, treba je iti z brano vlačiti ali plet. Časa za rast: potrebuje 110—150 dni, preden dozori. Žetev: vrši se avgusta, septembra. Ni dobro čakati, da popolnem dozori. V deteljo zasejan pokosi se ž njo vred in ležati pusti, dokler se detelja ne posuši. Priderek je odvisen od zemljišča in gnojenja, navadno 12—52 hektolitrov zrnja in 15—35 metterskih centov slame na hektari. Shramba in poraba: je različna. Zrnje na slami ali izmlačeno zahteva prezračnih prostorij. Največ ovsa porabi se konjem za hrano, ker je ta ovim živalim najprimernejša. S povzdigo konjerejstva narašča cena ovsu. Slama je dobra za živinsko krmo. Ovsenišče se ali pusti kot praha, kot deteljišče, ali se pognoji in za okopavni in sočivni sadež porabi. Bolezni in sovražniki: prašnati snet (ustilago carbo, tudi ureda segetum, Flugbrand) in kupičnata ruja (Uredo, Kronenrost), dalje izmed žuželk: žitni molj in muhe hrčice. L. G.

Konjerejsko društvo štajersko imelo je dne 4. febr. t. l. v Gradcu svoj občni zbor. Predsednik baron plem. Wächter je navzoče prisrčno pozdravil, jim stanje društveno razložil, zlasti o podpori, katero je ministerstvo poljedelstva društvu bilo obljubilo. Račun za l. 1879 bil je odobren, proračun za l. 1880 po nasvetu odborovem sprejet. Račune pregledati imata baron Sessler-Herzinger in baron Brusseller. Zavoljo deželne razstave v Gradcu opusti društvo letos vse drugo ogledovanje in premiranje konj ter priredi le eno v zvezi z deželno razstavo mesenca septembra t. l. Stroški bodo veliki; 5000 fl. je občni zbor dovolil, katera svota bo pa premajhna, ako se hočejo količkaj znatne premije delivati. Društvo bo skušalo več

denarjev nabrati po dobrovoljnih doneskih. Kot distriktni predstojniki bili so na slovenskem Štajerskem izbrani g. Jurij Pavalec pri sv. Juriji v Slov. goricah, Grof Hugon Attems v Arnavžu, grof Spiegel v Bežigradu. V odbor izvoljeni so baron Bruseller, Fr. Fürst v Gradcu, grof Španer, major Pipan, Ed. Thaller v Feldbachu in Mih. Zach v Perlsteinu. Za deželno razstavo pripravlja društvo: ogledovanje in premiranje štajerskih konj, dalje razstavljanje tujih konj, potem licitacijo, loterijo, konjski sejem in dirko, h katerej uže sedaj štajerske dirkače vabi. Zarad velikih zaslug dobili so v priznanje: srebrno društveno svetinjo g. Matija Zemljič v Ljutomeru, bronasto svetinjo g. Anton Pregelj, oskrbnik v Brežicah, pohvalno priznanje gospodje: Ignacij Mohorič v Podgradji, Davorin Golob v Pristovi, Jurij Stranjšek pri Mali nedelji, Franc Horvat v Banovcih, Jakob Nemec v Schaladeinu, Jakob Karba v Babincih, Janez Oswald v Pišecah in Jožef Janežič v Stari vesi na Bizeljskem.

Sadje-vinorejska šola v Mariboru ima v ponedeljek dne 16. februarja od 9. ure predpoldnem naprej sklep šolskega leta 1879/80 s končno skupnjo. Ta je vseskozi javna in je vsak prijatelj sadje- in vinorejskega gospodarstva uljudno povabljen priti in se prepričati o dobrih uspehih ove šole na slovenskem Štajerskem.

Dopisi.

Iz Škal. (Pojasnenje). V zadnji št. „Gospodarja“ se je nekdo gledé zadnje volitve občinskega predstojnika (župana) in one cerkvenih ključarjev z zmago svoje stranke hvalil in može nasprotno stranke napadal. No, pri volitvi župana je v istini konservativna stranka zmagala, če je nam že tako ljubo stranke krščevati; ali v Škalah o konservativcih ali liberalcih govoriti, je toliko kakor v mehkih svetlobo v temno sobo nositi. Kje je kaki liberalec v Škalah? — Pojte, pojte! Stranki ste bili dve, pa obe enako liberalni ali klerikalni ali konservativni, kakor hočete; le ena je hotela tega moža, druga je agitirala za drugega. Večino glasov je močnejša agitacija dosegla in le vsled tega je Srebotnik župan postal. Stari župan pa, kakor ta, je skozi in skozi poštena duša, ki je pri županovanji svojo sposobnost dokazal in mnogo za blagor občinski žrtvoval. Od novega bomo še le videli. Srenjski računi so pri predstojniku vsakemu na razpolago ležali, tudi bili popolnoma potrjeni do krajcarja. Zakaj se dopisnik ni potrudil jih malo pregledati? Gledé cerkvenih ključarjev bodi toliko omenjeno: osebnosti ključarjev se ni nikoli nobeden dotikal, ker sta dva poštenjaka, le nekemu sklepu njihovemu in izpeljavi tega sklepa so se nekateri protivili. Ali tudi temu je že davno „viža“ proč. Zakaj bi mrtvece budili?

Iz Koroškega. (Razne novosti). Letošnja zima je izredno silna. Kar jo še občutljivejšo dela

v gornjej Koroški, posebno pri Belanah, je ta čudna prikazen, da po planinah ni skoro nič snega ob prisojnih legah. Tem hujše brije mrzel veter. Drava je polna ledu in bati je se nesrečne povodnji, ako prenašlo potegne južno vreme, česar se vsaki čas nadajamo, ker silna zima po vsej Evropi pojema in v Gorici unkraj naših planin cvetlice cvetó. — V Celovec dobimo več vojakov in marsikdo misli vsled tega na srborite Italijane, ki bi zopet radi nekaj po hrbtu dobili in vkljub temu še nekaj naših dežel si osvojili. Kajti čudni strici so Italijani. Dvakrat od nas tepeni vzeli so nam dve deželi. Vojaki dragonarji pri nas imajo zaporedom same nesreče: blizu Beljaka jim je 1 mož zblaznil, v Podkloštru je dva ogljenec zadušil eden pa se je obesil. Čudno smrt pripravil si je tudi nek hlapec v Lavantskej dolini; v nekem gojzdu si je nanosil veliko gromado in se na njej sežgal.

Iz Mozirja. (Veseli ca). Kakor so se na mnogih krajih v podporo stradajočim Istrijanom milodari nabirali, je bil tudi odbor tukajšnje čitalnice priredil besedo v spomin V. Vodnika s tombolo v korist stradajočim našim sorodnim bratom v Istri. Udeležitev je bila povoljna, kajti razven domačih društvenikov, počastilo nas je bilo tudi oddaljenih gostov. Gosp. predsednik J. Škoflek je v svojem pozdravnem govoru posebno poudarjal blagodejni namen zabave ter spodbujal navzoče k radodarnosti v podporo ubogim revežem. Slavnostni govor gosp. Iv. Govediča je bil povsem večeru primeren. Gosp. govornik je v odličnej in jedrnatej besedi naslikal pesnika Vodnika kot iskrenega in požrtvovalnega rodoljuba in koncem dostavil, da ako se veselimo slaveči njegov spomin, je naša sveta dolžnost, da tudi mi po njegovem izgledu pokazemo dejansko svoje človekoljubje z milodarom v pomoč ubogim Istrijanom in veselje naše bode toliko večje, ako smo se tudi svojemu bližnjemu na korist radovali. Čutili smo vsi, da je govornik zajemal besede iz srca in vira resničnega rodoljubja in navdušenje, s katerim je govoril, vnelo je srca vseh, kar se je izraževalo z navdušenimi živijo in slava-klici. Zahvaljujemo se vsem p. n. udeleževalcem in onim dobrotnikom, ki so bili podarili dobitke za tombolo, koje donesek se je odboru za stradajoče Istrijane odposlal. Peveci so se hvalevredno obnesli, steber vsakej čitalnične veselici je lepo petje. Pretečeno nedeljo priredil je pa bil krajni šol. svet veselico šolske mladini osobito v zabavo marljivim izdelovalkam ženskih ročnih del. Zabava vršila se je v najlepšem redu, pri kojej se je mladež res prav nedolžno radovala. Popevala je izvrstno ter deklamovala odlično mnogo lepih pesmic in znati je bilo, da je vse, kar se je pepevalo in deklamovalo, mladini rez iz nedolžnega srca izviralo.

Iz Središča. (Lep milodar Istrijanom). Kakor po drugih krajih naše mile slovenske domovine, tako tudi pri nas nabirali smo

milodarov za naše stradajoče sobrate Istrijance. Po nasvetu nekaterih narodnih tržanov pobirali so se milodari pri odličnejših Središčanih, da se uporabijo v korist jadranskim sobratom, katerim priskočiti v največji sili nas ne veže samo narodnost, nego tudi bratovska ljubav. Podvzetje naše ni bilo glas vpijočega v puščavi. Z veseljem moramo javiti, da so vrli Središčani zopet svojo starodavno milodarnost znovič potrdili in pokazali, da pomorejo, kjer je sila velika in treba bližnjemu pomagati. V to svrhu nabralo se je 26 fl. gotovih denarjev in raznovrstnih stvari, radi katerih napravila se je v nedeljo, t. j. 1. febr. tombola pri predstojniku g. Čulek-u. Pri tej priliki dobili smo zopet 36 fl. 21 kr., tedaj vsega skupaj 62 fl. 21 kr. Ker pa je gotovo pri nas zrnje ceneje nego v Istriji, nakupili smo za nabrane denarje 11 hkl. koruze, katero smo 4. t. m. v Pazin poslali, da se razdeli med revne Istrijane. — V bližnjih Koračicah, lastnini ormoške grajščine, stesalo se je v preteklem letu kakih 80.000 brastovih pražičev (Eisenbahnschweller) za železnico v Alžirsko v Afriki. Iz hrastovega vrhovja in menje močnih debel nasekalo se je mnogo sežnjev drv za kurjavo. Akoprem bilo je v gozdu čez celo leto dan za dnevom do sto delalcev, vendar je še mnogo dela ostalo za zimo. Ker pa je pri nas mnogo delalcev, a v zimskih časih malo dela in zaslužka, tuhtal je gojzdnar in lovec ormoške grajščine na starem marofi po rodu trd Nemec, kako bi te uboge jih pritiskaval. Tej zviti buči se je to kmalu posrečilo; zaukazal je namreč, da, kdor hoče čez zimo, tedaj v kratkih in mrzlih dnevih, si pri njem kaj zaslužiti, mu mora dati v poletnem času, tedaj takrat, ko je najdaljši dan, za okapanje turščice ali koruna dva težaka zastonj. Res žalostna prikazen, ako nam trd Nemec zaukazuje, in vsako priliko porabi, da na Slovence pritiskava!

Iz Gorice. (Potne opazke Štajerca.) Sedaj imamo novo železniško zvezo z Italijo. Iz Maribora se človek lahko pelja po železnici nad Celovec, Beljak in jo potem lahko ukrene proti Italiji nad Pontebo proti Udini, kder zopet trči na južno železnico, ki drži iz Maribora nad Ljubljano, Nabrezino, Gorico v Udino. Pravijo, da je nova železnica nad Pontebo krasna gledé na okolico, po kateri njeni hlapec drdra in sopiha. Jaz o tej krasoti nisem ničesar videl, ker sem se po noči vozil in spal. Toda zgodaj prišedši v Udino moral sem se kmalu prepričati, da sem v istej Italiji, katero je umrl kralj Viktor Emanuel skrbati pomagal, in katera Italija še sedaj nima dosta polnega želodca, ker vedno preži, kako bi še južno Tirolsko in slovenske pokrajine ob Jadranskem morji pogoltnila. Bil je ravno 9. januar, smrtni den kralja Viktor-Emanuela. Razobešenih je bilo in po mestu gosto nasajenih trobojnih italijanskih zastav, ki so bile vse ovite s črnim židanim pajčnikom ali „florom“ v znamenje narodnega žalovanja. Zvečer sem bil v Gorici, pa bi skoraj

pozabil, da sem uže v mestu, kojemu gospodar je avstrijski cesar. Kajti zvečinom italijanski govoreči ljudje so se obnašali, kakor da bi uže bili pod italijanskim kraljem. V gostilnici „pri treh kronah“ imeli so pojedino za 40 oseb; pred vsakim na krožniku ležal je šopek cvetlic s trobojnim italijanskim trakom ovit. Sprva bolj tiha družba je se čedalje bolj ugrevala, naposled navdušenju za „Italia unita“ (združeno Italijo) ni bilo ne konca ne kraja, dokler niso zapeli italijansko-narodne žalostinke: „o mia patria“ (o moja očetnjava). Iz tega se vidi, kako daleč smo prišli z večnim ljubkovanjem, s katerim je liberalno-nemška vlada naše Italijane božala, a vedno zveste Slovence zanemarjala. Kovarstvo in izdajstvo si je izgojila, ki čedalje predrzneje stopa na dan. Italijani v Goriškem, Tržaškem itd. imenujejo ove pokrajine: „Italia irredenta“ (nerešeno Italijo) in komaj čakajo, da bi se odrgale od Avstrije. Nevarnost je za nas večja, kakor je navadno po novinah brati. Vsaj jaz sem tako občutil.

Od sv. Marjete pri Pesnici. (O volitvi sr. predstojnika). Naš obče spoštovani, pošteti, Slovincem priljubljeni, g. Alojz Bračko je zopet izvoljen za srenjskega predstojnika. Še nasprotniki mu ne morejo ničesar krivega očitati; ker g. B. . . . iz Maribora je rekel po volitvi odbornikov v srenji Osek: „g. Bračko je izvrsten mož, dobro gospodari za srenjo in jaz nimam ničesar zoper njega, pa ker so njegovi nasprotniki silo delali, sem moral iti k volitvi.“ Pri sv. Marjeti je le 5 nemčurčkov, ki so ga hoteli s pomočjo Mariborčanov odbacniti. Sredstva, kojih so se posluževali zoper njega, so smeha vredna. Blebetali so: „g. Bračko hoče na farovž nadstropje postaviti in gospodu župniku večjo klet zidati, ker imajo premalo prostora za vino.“ No, če nam ne bodo nemčurčki boljših let izprosili, bo za vino še dovolj prostora! Dalje so brodili, da hoče „novo šolo zidati, ki bi veliko jezer goldinarjev požrla“. Na take govore pa že smemo odgovoriti, da bi le trapeze znali s tem slepiti. Čudimo se tukaj tudi ženskam, česar še nikjer ni bilo slišati, da bi se v volitve mešale. Jedna, od katere smo izbraženosti pričakovali, je rekla po volitvi srenjskih odbornikov: „ste pač slovenske paverske krave“ in to je ravno pouzročilo, da niso hoteli krave, temuč poštenjaki ostati. Po volitvi srenjskih odbornikov, kojih je narodna stranka 7 izvolila, si je od nemčurčkov eden silno prizadeval dva našinca, katera smo narodnjaki izvolili in jima zaupanje dali, pregovoriti za nasprotno stranko. Obetal je nekdo g. Poliču kos lesa za drva, ako prestopi in postane Judež, pa bilo je vse zastonj. Obljubil mu je na videz, da je le sitneža odpravil, ostal pa je vendar močen, kakor skala. Za g. Čepejem je letal kakor lovec za zajčkom in ga pred volitvijo isti den v nemčurčkovo klet peljal, mu dal še flašo vina seboj. Tudi ta maža ni pomagala. Vsi so zvesti ostali, vse grozenje in vse obljube so bile

zastonj. Zdaj še predrzno obnašanje in podkupovanje prizanašamo, drugokrat pa bomo dali take zajčke v luknjo zapreti, ker je postavno prepovedano glasove kupovati. Vsem poštenim volilcem izrekamo tukaj javno zahvalo, posebno Jarenin-skim, ki so v hudem mrazu tako daleč prišli k volitvi in nam očitno pokazali, da jim je mar za poštenega moža, ne pa za istega, ki ga je nemčurska petica vrinoti hotela. G. Bračkotu pa želimo še dolgo let zdravje in srečo: Živili Slovinci, proč z nemčurji!

Iz Črešenc v konjiškem okraji. (Siro maštvo). Kakor smo v dopisu od sv. Jurija na Šavnici brali, se visoka vlada vrlo zanima za tamošnje od toče poškodovane siromake. Tudi naša občina Tolstivrh je bila avgusta l. l. od toče tako potolčena, da mnogo, mnogo biš uže jeseni ni gleštalo ne žita ne vina. A za nas se razen presvitlega cesarja, katerih naj Bog živi in ohrani, ki so nam po slavnem okrajnem glavarstvu 60 fl. poslali, od bogatih in imenitnih mož nihče ne spomni, izvemši, da nas je c. k. davkarija neusmiljeno za zaostale davke ta mesec rubovala. Da bi ubogi kmetski naši sosed v Dramljah, št. Juriji in Vojniku nas proseče ne bili z žitom in sočivjem preživeli to zimo, umreti bi bil moral marsikateri. Bog vam mili slovenski bratje stoterno povrni in vas pred točoj in ujimov obvarji!

Zasluzka se pri nas malo kaže, ker marsikateri kmet ne bode vinogradov kopal; živine nimamo; edino sena, otave in slame imamo še obilo, tako da novega pridelka ne bomo mogli kam spraviti, ker ni za te reči nobenega kupca; celo za 50 kr. se ne more stari cent sladkega sena prodati. Veliko dobroto bi nam taisti storil, ki bi nam živine v rejo hotel kupiti, da bi gnoja imeli, drugače bomo košnjo travnikov opustili. Da smo tako na nič prišli, so večjidel krive postave in naprave liberalnega gospodstva. Tudi v prihodnost gledamo trepetaje, ker državni zbor vedno odlaga začeti pri temelju državi, pri kmetijstvu v boljši tir stopiti, narode sprijazniti, katoličanstvu pravico pridobiti. Velečestiti gospod urednik! povejte nam, ali bi se ne mogli kam preseliti? Gremo pod Turke in Ruse da bi nam le ne bilo vedno v strahu biti, od gladu umreti, da bi nam naše marljive roke le potrebnega živeža in obleke pridelale.*) Skoraj da bi turško rajo v Bosni zavidali in si želeli tam kristijani in Slavjani biti. Ako bi se kova krščanska duša nas s kakim darom spomnila, naj blagovoli taisti veličastitima župnikom v Črešence in Špitalič poslati. Pošta: Gonobitz.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Res velike morajo biti zmešnjave na Dunaji, ki so celo naših slovenskih poslancev lotile se. Pri obravnavi nove postave

*) Je težko svetovati, ker v Evropi je skoro povsod slabo! Najbolj bi še kazalo v Bosno! Ured.

o zemljiškem davku so sprva glasovali za predlog svoje večine v dotičnem odboru, kojemu je predsedoval knez Lobkovic; potem pa ko so posamezni paragrafi prišli v pretres, potegnili so naenkrat k nemškemu liberalcem, ustavakom, ki zvečinoma ne zastopajo kmeta, ampak mestjane itd. ter so pomagali predlogom liberalcev k zmagi. Zakaj so to storili, tega nobeden ni izpovedal; še celo končni cenilni komisijoni bodo taki, kakoršnih si želé liberalci in njihov finančni vodja Chertek. Okoli 80 poslancev se je pred glasovanjem skrilo. Kmetski volilec so po nasvetih večine pričakovali postave, po katerej bi zemljiškega davka toliko plačevali, kolikor bi mogli, a sedaj se jim bo ga nalagalo, kolikor bo finančni minister hotel imeti. Vsaj nam se tako zdi. Ker pa naše poslance poznamo kot poštene moze, zato mislimo, da so morali imeti tehtnih vzrokov za svoje nam še nerazumljivo glasovanje. Dalje se bojimo za složnost težko priborene večine v državnem zboru, če se kaj enakega še parkrat zgodi. Zlasti pri obravnavi proračuna bo treba složnosti brez ozira na male koristi za kaki kot. Glavna reč je, da dobi narodno-konservativna večina ministrske stole v oblast, sicer škoda, da se na Dunaji mudijo. — Liberalni ustavaki porabijo, kar le v roke dobijo, da bi naše poslance razdvojili. — Knez Lichtenstein in poslanec Lienbacher sta pismeni predlog vložila, naj se šolske razmere tako popravijo, kakor naše verske, нравne in narodne potrebe zahtevajo, šolsko obiskovanje pa se naj od 8 na 6 let skrči; predlog je podpisan tudi od naših slovenskih poslancev. — Minister Stremajer še ni odstopil; vsa reč je se zopet zavlekla. — Jud dr. Menger je zaropotal zoper česke škofo, zakaj tirjajo verskih šol; pravi, da hočejo med ljudi vsejati nemir in prepir med prebivalstvo, ki vse kar gori za brezverske šole. (No, se vé, le tisti, ki sami za vero ne marajo ali jo sovražijo). Menger vpraša ministre, kaj hočejo storiti zoper žuganje škofov? Pismo vprašanje podpisal je tudi mariborski Duhatsch in celjski Foregger.

Vnanje države. Zopet se mnogo govori o strahovitej vojski sred Evrope. Presilnih stroškov za vojaštvo ne more niti Bismarkova Nemčija prenašati dalje nego par let. No, in v tem času se bode vojska sprožila. Uže sedaj Francozi skrbno vabijo Italijane in Ruse na svojo stran, Bismark lovi Italijane in Avstrijo — Rusi pa se baje za ta slučaj hočejo z Angleži popolnem porazumiti. Boj in tekmo vanje začelo je se toraj uže s peresom in jezikom, naposled bodo zagromele puške in kanoni. Bismarku očitajo sosedí, da hoče Nemčijo raztegnóti od Severnega in Baltiškega do Jadranskega in Črnega morja. Vojakov za to ima najboljših 2 milijona mož. — Ruska carica vrnola je se v Petersburg, kder umira. — V Bajkošu blizu Carigrada podrla je se kosarna in zasula 500 turških oficirjev in vojakov. — Bolgarski knez se je podal k ruskemu carju. — Italijani so osnovali društvo, ki ima skr-

beti, da se Avstriji vzame Trst in Trident. — Švicarji so izposodili 35 milijonov za vojaške potrebe. — Švedi utrjujejo s šancami mesto Kristijanijo. — Severna-Amerika namerava generala Granta tretjič izvoliti za predsednika.

Za poduk in kratek čas.

Kruci na Slov. Štajerskem.

(Spominki iz domače zgodovine.)

III. Vsled sijajnih zmag slavnega Evgena bila je Ogerska rešena turškega jarma, pa Ogri so kazali za to malo hvaležnosti. Zavolj nekterih malenkostij začelo je po vsej deželi v novič vreti in vsak čas bilo se je bati nove vstaje, kajti nezadovoljnost, ki so jo francoski najemniki natihoma podpihovali, dokipela je do vrha. Tudi poglavar nezadovoljnih trum se je kmalu najšel in sicer Franc Rakoczy II.

Ko je Tököly-jeva trdnjava Munkacz l. 1688 se vdala, prišel je Rakoczy s svojo materjo, Heleno Zrinsko, na Dunaj. Od tam ga je mati na Česko poslala, kder je pet let šolo marljivo obiskoval. Potem je prevzel oskrbovanje svojih velikih posestev na Ogerskem ter se l. 1696 oženil s hčerko Hessen-skega kneza Karola. Bival je deloma na Dunaji, deloma na svojih grajščinah na Ogerskem. Prvikrat mu je skušnjavec se približal v osebi francoskega poslanca Villars-a, ter ga nagovarjal, naj se zoper cesarja spunta, vsaj mu bo francoski kralj pomagal. Rakoczy bil je črez vse častilakomen in bi postal kaj rad knez Sedmograški. Vdal se je toraj in začel se s Francozi pogajati. Toda nek oficir je vse ovadil in mesenca maja l. 1701 bil je Rakoczy na svoji grajščini nenadoma vjet in v Novomesto v ravno tisto ječo pripeljan, v kateri je pred 30 letmi moral jegov dedek, grof Zrinski, zavolj veleizdaje smrt storiti. Jegov svetovalec, — duša celej zaroti, — nek Bercezenyi utekel je srečno na Poljsko. Šest mesencev je Rakoczy v ječi premišljeval spremenljivost posvetne časti ter bi bil prišel gotovo ob svojo glavo, ko bi ne bil po prizadevanji svoje soproge, ki je straže podkupila, srečno iz ječe utekel. Preoblečen v prosto vojaško oblačilo šel je po noči iz mesta; pri mestnih vratih čakal ga je konj, ki ga je do Donava zanesel, tam pa brodnar, ki ga je zapeljal črez reko. Srečno je prišel na Poljsko, kder mu je francoski poslanec priskrbel varno zavetje, med tem, ko so ga doma zavolj veleizdaje obsodili k smrti in pograbili jegova posestva.

Z malo konjenikov prikazal se je l. 1703 Rakoczy na ogerskej meji in mahoma je po vsej deželi švignil plamen silne vstaje. Cele trope nezadovoljnežev so od dneva do dneva naraščala *). Ž njo je premagal prav lahko cesarsko armado in užugal več trdnjav; in zdaj so se mnogobrojne truge, kot mogočna reka, kedar jej se korito stesni,

*) Dr. J. B. Weiss Weltgeschichte V. 1034.

razlile pogubonosno na vse strani in pridivjale zopet na Štajersko in tudi Slovenski kraji med Muro in Dravo morali so čutiti besnost divjih Krucev. Blizu 30.000 ogerskih puntarjev pod večimi vodji je ropalo in požigalo pri Sali, Borovji, Fridbergu in Dekanovcih — da, ona truma teh divjakov pod Karolyijem prirazbija celo do Dunaja. Posrečilo se je sicer enega vodjo puntarskih čet, Forgacha, premagati, ali grof Heister te zmage ni dalejš porabil in tako je ostalo brez vsakih nasledkov. Razškrupljene trume so se kmalu zopet zbrale ter še drzneje ropale. V dveh večih oddelkih prebrodili so Kruci l. 1704 Muro in sicer v Medjimurji in pri Veržeji ter se utaborili v Nedešlišu in v Veržeji, od koder so se v manjših trumah sem in tje razškrupili in ropali.

Oni pri Veržeji so kmalu, povodnji enako, se razširili čez rodovitno Mursko polje ter vstanovili na Moti, v Braneku in Razkržu manjše tabore, v ktere so spravljali naropane reči. Ker v Ljutomeru pogumnega in neprestrašenega župnika Porata več bilo ni, ki bi farmane navduševal, se Kruce v začetku tam nihče ni upiral. Prav lahko so toraj Ljutomer oropali in užgali. Tudi v ondotno cerkvo so vdrli in pobrali vse dragocenosti; potem so planili, kakor bi bili od hudiča obsedeni, nad altarje in svete podobe. Vse po cerkvi so razdajali in podrli, na kup znosili in sežgali; v oropano in izpraznjeno cerkev pa so postavili svoje konje. Kolika oskrumba brez ozira na neizmerno škodo! Da taki divjaki tudi farovžu niso prizanesli, se razumeva samo ob sebi. Takratnemu župniku Andreju Vizer so poropali, požgali in vkončali raznoterih reči za 4351 gld.; kaplana Matijo Kosi, ki se je nekoliko protivil, ko so mu pobrali ves imetek, — so pa kar zvezali in seboj vlekli. Izpustili so ga sicer, toda jegovih reči, vrednih 455 gld. mu niso nazaj dali*). Sploh je škoda, ki so jo Ljutomeržani takrat trpeli, grozno velika. Cenili so jo na 40.234 gld.

Od tržana šli so Kruci nad kmeta in tako so se godile tudi po vesnicah zunaj Ljutomera žalostne in grozovite reči. To nam potrdijo razni zapisniki iz onih časov, iz katerih naj tukaj samo neka malega sledi.

Na Moti so Kruci vzeli 42 konj, več ko 130 goved in 60 svinj; razun tega še 108 panjev, slanin in svinjskega mesa za 140 gld., 72 korcev zrnja, sočivja in moke, 18 štrtinjakov vina, oblačila, platna, blazin in druge enake robe za 630 gld. vozne sprave in pohištva za 300 gld. in 141 vozov sena. Iz Stročjevesi so odgnali 39 konj, 94 goved in 154 svinj ter odpeljali in odnesli 41 panjev, slanin, svinjskega mesa in začimbe za 360 gld., moke, sočivja in zrnja s tem vred, kar je bilo na njivah vkončano, za 914 korcev, 13 štrtinjakov vina in jesiba; oblačila, platna, vdelenih koš, preje, prediva, s tem vred, kar je zgorelo, za 580 gld.; vozne sprave, plugov, bran, orodja

*) Gašp. Adlešič, dnevnik.

in pohištva s tem vred, kar je zgorelo, za 630 gld. sena in otave 128 vozov in 6 kop škop. Tudi Pristovčanom so skoraj vse pobrali. Vzeli so jim 24 konj, 43 goved, 115 svinj, 47 panjev, slanin, klobas in svinjskega mesa za 70 gld., 460 korcev zrnja, sočive in moke, (mak, katerega imajo še denešnji, so jim pustili), 4 štrtinjake vina; oblačila, obutala, vdelenih koš, platna in druge robe za 280 gld., vozne sprave za 480 gld., sena in otave s tem vred, kar je zgorelo, 125 vozov. Na Cvenu so odgnali gospodarjem 50 konj, 76 goved in 100 svinj ter vzeli 40 rojev, svinjskega mesa, slanin in zabele za 170 gld., 142 korcev zrnja, 11 veder vina, oblačila, platna, blazin, preje za 360 gld., vozov in vozne sprave, orodja in pohištva za 387 gld. — Tudi lepi Cvengradič so do čista oropali in napravili škode za 11.500 gld., potem so ga še užgali, da je postal tužno pogorišče in razvalina.

Enako so divje trume razbijale in ropale tudi v Križevcih, Ključarovcih, na Grabah, v Pernoslavcih, Cezanjevcih in po drugih vesnicah in česar tolovajska druhal ni mogla sama odnesti, morali so ji kmetje v jene tabore zapeljati. Posamezne trope teh divjakov so razbijale tudi po vinogradih ter prihrule celo v spodnje Slovenske gorice. In po hribih in dolinah se je zaslísal prestrašenih prebivalcev krič: „Bežite, bežite! Kruce pride, rebelija bo!“ Naglo so zakopali, kar je bilo dragocenejšega in zbežali proti Mariboru. Kajti Kruci niso samo ropali in žgali, temuč tudi z ljudmi grozovito ravnali. Nekatere so postreljali, druge smrtno zbili; énim so posekali roke ali noge, drugim porezali ušesa in nose, nekatere so do nagega slekli in nezaslišane hudobije ž njimi uganjali, z eno besedo: delali in divjali so kakor Turki.

(Dalje prih.)

Smešničar 7. Mož je imel bogato pa hudo ženo, ki ga je večkrat natepla. Vendar tega ni dal za živi svet komu veljati. Nekokrat uide razdraženej ženi pod veliko mizo, ko nenadoma sosed v sobo ustopi. Začuden vpraša ta, zakaj pod mizo sedi? Jezen mu zavrne mož: „kaj to tebi mar, jaz sem tukaj gospodar in lahko sedim, kder koli hočem.“

Razne stvari.

(Stradajočim Istrijanom) darovali so: č. g. J. Sorglechner 2 fl., farni urad sv. Petra v Savinjskejši dolini 12 fl., zbirca v Cirkovicah po č. g. župniku M. Korošcu 9 fl., Videmčani po č. g. kaplanu F. Nendelnu 15 fl. 50 kr. Podgorčani po č. g. župniku J. Severju 5 fl. č. g. špiritual Fr. Ogradi 5 fl., č. g. J. V. 2 fl., č. g. ravnatelj J. Skuhala 2 fl., č. g. dekan Bohine v imenu č. g. Petra Cizeja 3 fl. Jareninska šolska mladež (10 fl.) in drugi dobrotniki po č. g. kaplanu F. Pignarju 40 fl., g. Budnar 2 fl., neka tombola 4 fl., g. Jož.

Šac 1 fl., č. g. dekan Fr. Trafenik 5 fl., č. g. podpravnatelj dr. J. Mlakar 2 fl., vel. č. g. stolni župnik Jurij Matijašič 10 fl., č. stolni vikarij Jan. Flek 2 fl., č. gg. stolni kaplani J. Hrčič 1 fl., A. Lacko 1 fl., Fr. Hirti 2 fl., farmani Ljubenski 12 fl. 39 $\frac{1}{2}$ kr., č. g. jubilat Bohanec 2 fl., č. g. župnik M. Sternad 6 fl. 60 $\frac{1}{2}$ kr. Bog plati!

(*Svitli cesar*) darovali so 250 fl. za stavljenje nove šole v gornji Ponkvi.

(*Plača v javnih bolnišnicah*) za osebo in dan znaša v Mariboru 60 kr., v Celji 72 kr., v Radgoni 80 kr., v Brežicah 84 kr. in v Ptuji 92 kr.

(*Arvežka hranilnica*) je 2000 fl. darovala po nalivih oškodovanim okrajčanom.

(*Blizu sv. Jurija ob južnej železnici*) našli so uradnika Beljaka s prerezanim vratom. Pravijo, da se je sam tako usmrtil.

(*Grdobno surovost*) pokazali so pijani fantje v Župečkej vasi ptujskega okraja, ko so iz krčme domov tavajoči napali Franca Ljubaja brez vsakega uzroka in ga topli, dokler ni duše spustil.

(*Volka ustrelili*) so blizu Ljutomera.

(*Ponarejen desetak*) je nek poljanec prinesel in plačal, kar je povžil, pri krčmarji A. Gorniku v Ptuji. Krčmar je prepozno zapazil sleparstvo.

(*Več vojakov*) nameravajo v Maribor postaviti in je se mestni zastop vprašal zastran stavljenja novih kosarn.

(*Pri sv. Juriji v Slov. goricah*) so pokopiča sodniji izročili, ker je mrtvece izkapal, jim oblačila jemal ter nage v jame metal nazaj.

(*Popravek.*) „Slovenski Gospodar“ je 5. febr. t. l. v štev. 6. objavil, da je pri sv. Lovrencu v puščavi podučitelj, ki ne zna nič slovenski. To poročilo je neresnično, ker dotični podučitelj brezizjemno v slovenskem jeziku podučuje. Blagovolite, gospod urednik, ta popravek natisniti dati. Okrajni šolski svet v Mariboru dne 7. februarja 1880.

Seeder, predsednik.

(*Vrli Mozirčanje*) so Istrijanom poslali 114 fl. 69 kr. Tržani so darovali 45 fl. 95 kr., gornje savinjska posojilnica 25 fl., č. g. župnik J. Kalin so nabrali 23 fl. 74 kr., čitalnica 20 fl. Slovan povsod brate ima.

(*Ljutomerskej čitalnici*) novi predsednik je deželni poslanec g. Ivan Kukovec, podpredsednik notar g. Lovro Baš, tajnik g. A. Perc, blagajnik g. J. Gomilšak, knjižničar g. J. Kril, odborniki so gospodje: Fr. Šrol, Ivan Simonič, namestniki g. dr. A. Mravljak, Ig. Mohorič in M. Napast. Priznati moramo, da je ta čitalnica odlično zastopana.

(*Iz Radgone*) se nam piše, da je ondi sila zarad mlenja, ker so mlini vsi zamrznjeni, v kletih mraz naredil veliko škode na krompirji, korenji idt. živini krme zmanjkuje, ker se jeseni ni smelo zarad kuge pasti. Star mož je ondi umrl, J. Osojnik v Kneževskem vrhu, 98 let je živel.

Dražbe 16. februarja Gesnerjevo posestvo v zgorn. Radgoni 4000 fl. 18. febr. Val. Sontič v Zabukovji 2077 fl., Jurij Pec v Svičini 17.912 fl.,

Jernej Gaber v Ilovci 495 fl. 20. febr. Jožef Žvarec na Ptujскеj gori, Paul Feichter na Faali in Lobnici 22.025 fl., Jožef Gaich v Mahrenbergu 550 fl. Jurij Kos pri sv. Janži 950 fl., Miha Mohorko v Lešji. 24. febr. Franc Cvikel v Vitani 7105 fl. 25. febr. Miha Schmutz v Pristovi 730 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 7. februarja 1880: 66, 53, 78, 4, 79.
V Lincu „ „ 32, 67, 42, 13, 28.
Prihodnje srečkanje: 21. februarja 1880.

Najnovejši kurzi na Dunaju.

Papirna renta 71:17 — Srebrna renta 72:20 — Zlata renta 85:40 — Akcije narodne banke 837 — — Kreditne akcije 303 — 20 Napoleon 9.36 — Ces. kr. cekini 5:54 —

Perje kapunov

kakih 100 funtov po 18 kr. proda **J. Robič** v Mariboru, Magdalensko predmestje, v Cizerlovi hiši, štev. 5. Tudi kupuje pitane kapune in purane.

Pisanja zmožnim

prav dobre službe oddamo brž na lastnoročno pisane s kolekom 50 kr. in 20 kr. v markah za priporočen odgovor previdene prošnje do 15. marca t. l. pri c. k. min. dovol. gen. agenciji v Ljubljani, sv. Florijana ulici 46.

Franc Peterlin.

Pridno dekle

ktero je slovenskega in nemškega jezika zmožno, zraven tudi v šivanji in v računarstvu nekoliko izurjeno, najde dobro službo v pošteni hiši, v precej visoko ležečem, pa mirnem in prijetnem kraju. Kje? se zve ustmeno ali pismeno pri gosp.

Urm'u

trgovcu v Vuhredu (Wuchern) na korošk. želez.

Poduk v prirezovanji oblek

začne se 16. februarja t. l. po lahko umevnem in dovolj preskušenem načinu in traja 14 dni. Deklice jemljejo se v popolno preskrbovanje v Mariboru, Schillerstrasse štev. 6.

1—2

Prostovoljna prodaja.

V Hajdini nad Ptujem sred vasi blizu velike maribor-ptujske ceste je lepa kmetija prostovoljno na prodaj. Posestvo meri 16 oralov (joh), ima največ lepih in rodovitnih njiv, najboljše so blizu hrama, občinsko pašo za konje in goveda, blizu hrama občinsko pašo za svinje in gosi, kojih se lahko redi, kolikor hoče. Pri hiši je rodovitna vrt za zelenjavo. Hišni hram je lesen, zraven konjski hlev, goveji hlev za 12 glav, dvojna zidana klet, škedenj, dve parmi, veliko prostorno dvorišče z velikim gnojnim kupom. Cena je 1940 fl., za hitrega plačnika še manjša. Koga reč zanima, naj se oglasi do 30. marca t. l. pri hiši štev. 41. na Hajdini blizu Ptuja.

2—3

Podučiteljska služba

izpraznjena je na dvorazredni šoli v Majšbergu (Monsberg) z letno stalno plačo 440 fl. (začasno pa 330 fl.) in prostim stanovanjem. Prevzeti se zamore ob enem tudi služba organista.

Prosilci slov. in nemškega jezika zmožni, naj vložé svoje prošnje do 28. febr. 1880 pri okrajnem šolskem svetu v Ptuiji (Pettau).

Okrajni šolski svet v Ptuiji, 1. febr. 1880.

1—3

Predsednik: Trautvetter.

Olja delat!

pridite k **Habeju v Framu**, mera in plačilo bo po navadi, sprejem prijazen. 2—3

Podučiteljska služba

v Kapeli pri Radgoni, IV. plačilnega razreda z prostim stanovanjem se razpisuje do 21. febr. t. l.

Prosilci slovenskega in nemškega učilnega jezika zmožni, naj uložijo svoje prošnje po pravilnem potu.

Okrajni šolski svet v Zgornji Radgoni
dne 23. prosinca 1880.

3—3

Predsednik **Premmerstein.**

Šmarnice naše lj. Gospe pr. Serca

in druge bukve, nove in stare, vežem močno, lepo in hitro, po nizkej ceni. Tudi stare: „Missale romanum“ in „Breviarium romanum“ prevežem, v črno ali rujavo usnje, močno in lično. Od Šmarnic računim, ako jih zvežem v na pol usnje, 40 kr., od pozlačenih in čisto v usnje prešanih 60 kr., od pozlačenih z zlato obrezo *1 fl., takih pa v rujavo usnje vezanih fl. 1.40, od takih s koščenim križcem in ključanco fl. 1.70, ravno takih, pa z okvirjem fl. 2.30. Vsakim bukvam priložim nožnice in lepo podobo Device Marije, to pa brezplačno.

Za taka in jednaka bukvovezarska opravila priporočuje se najuljudneje

Janez Koprivec,

bukvovezar v Brežicah (Rann)
na Štajerskem.

3—3

Sol v grudah,

sol morsko v žakljih

prodava točno, po nizkej ceni proti poštenu povzetju (Post-Nachnahme) v Celji

3—3

Rupert Jud.

Prošnja.

2—3

Oženjen mož, brez otrok, sedaj delavec na južnej železnici v Mariboru, želi priti v službo za mežnarja. On obljubi vestno streženje in vseskozi pošteno zadržanje. Ponudbe se prosijo napisati: **Martin Ješovnik v Melji pri Mariboru šte. 50.**

JANEZ LEON

stolni trg 6. v Mariboru, (Domplatz)

priporoča svojo

tiskarno

ter prosi za naročila vsakršnih v to vrsto spadajočih del, katera bode točno in po nizki ceni izvrševal.

Zaloga tiskovin

za srenjske, župnijske in biležniške urade, šole i. t. d.

Kdor želi, dobi cenilnik franko.

1—3

Priporočba.

Franjo Krašovic,

pozlatar

v gosposkej ulici šte. 119. v Celji,

priporoča se častitej duhovščini in slavnim cerkvenim predstojništvom za vsakovrstna pozlatarska dela: ponovljenje altarjev, tabernakelnov, podob, okvirjev i. t. d. trpežno, okusno in po nizkej ceni. Tudi izdelovanje iz nova rad prevzame in zgotovi v vsakem zelenem zlogu točno in vestno. Za pošteno izvršitev in dobro delo daje poročila. 3—3

Ustanovljena leta 1869.

Prva in največja glavna zaloga vseh izvirnih mašin šivalnic, edini zastopnik v Mariboru

Matija Prosch,

e. k. priv. trgovec,

v lastnej hiši, v gosposkej ulici šte. 23., v učilniškej ulici šte. 2. 4—32

